

Warszawa dn. 07.03.2018 r.

OŚWIADCZENIE

W związku z pojawiającymi się w Internecie artykułami zawierającymi nieprawdziwe i nierzetelne informacje¹ na temat przyczyn pogarszania się kondycji stad ryb w Bałtyku a także zjawiska eutrofizacji organizacje pozarządowe działające w obszarze ochrony środowiska apelują o ich usunięcie i zamieszczenie odpowiedniego sprostowania na stronach, gdzie ukazały się artykuły.

Jednocześnie pragniemy poniżej przedstawić krok po kroku elementy procesu eutrofizacji, zgodnie z aktualną wiedzą naukową na ten temat oraz zgodnie z wymogami i zapisami w obowiązujących aktach prawnych.

Według Komisji Helsińskiej², organu wykonawczego Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, którą Polska ratyfikowała w 1999 roku, eutrofizacja, czyli przeżyźnienie wód, jest największym środowiskowym wyzwaniem dla Morza Bałtyckiego³. Przeżyźnienie powstaje na skutek zbyt dużej ilości związków biogennych (związków azotu i fosforu) w wodzie. Związki te trafiają do Bałtyku m.in. z niedostatecznie oczyszczonych ścieków, z depozycji z powietrza oraz rolnictwa - ze zbyt dużej ilości nawozów stosowanych na polach oraz z nieodpowiednio przechowywanych odchodów zwierząt⁴.

Gdy w wodzie znajduje się duża ilość związków biogennych, a jej temperatura przez dłuższy czas utrzymuje się na dość wysokim poziomie dochodzi do masowego zakwitów glonów i sinic, które zabarwiają wody w charakterystyczny sposób⁵.

Zakwit glonów i sinic ogranicza dostęp światła słonecznego do głębszych warstw wody, prowadzi to do zamierania organizmów żyjących w głębszych partiach wody, wykorzystujących światło słoneczne w procesie fotosyntezy. Gdy zakwit się kończy obumierające glony i sinice opadają na dno zbiornika gdzie ulegają rozkładowi – do procesu rozkładu zużywany jest tlen zgromadzony w przydennych warstwach wody. Gdy brakuje tlenu rozkład kontynuowany jest przez bakterie beztlenowe, które dodatkowo produkują szkodliwy dla organizmów siarkowodor.

¹ FAKT24: artykuł pt. „W Bałtyku zabraknie ryb?! Rybacy alarmują”, opublikowany w dniu 20.02.2018 r. na stronie: <https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/trojmiasto/w-baltyku-zaczyna-brakowac-ryb/s8x92mh>
GAZETA.PL: artykuł pt. „To już nie są ryby, tylko pływające kości ze skórą”. Rybacy alarmują: "To agonia Bałtyku", opublikowany w dniu 22.02.2018 r. na stronie:

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23055624,to-juz-nie-sa-ryby-tylko-plywajace-kosci-ze-skora-rybacy.html#Z_Czolka3Img

PORTALMORSKI.PL: artykuł pt. „Koniec ryby na Bałtyku - alarmujące wieści od pomorskich rybaków”, opublikowany w dniu 16.02.2018 r., na stronie: <http://www.portalmorski.pl/rybolowstwo/38437-koniec-ryby-na-baltyku-alarmujace-wiesci-od-pomorskich-rybakow>

² <http://www.helcom.fi/>

³ www.helcom.fi/baltic-sea-trends/eutrophication/

⁴ <http://www.helcom.fi/action-areas/agriculture>

⁵ http://www.esa.int/Our_Activities/Observing_the_Earth/Copernicus/Sentinel-2/Sentinel-2_catches_eye_of_algal_storm

W ten sposób powstają obszary o obniżonej ilości tlenu lub całkowite pustynie tlenowe (martwe strefy), w których zamiera życie. Powierzchnia martwych stref w Bałtyku wzrosła 10-krotnie w ciągu 115 lat i zajmuje około 14% powierzchni dna morza⁶. Powstawanie obszarów o obniżonej zawartości tlenu jest więc konsekwencją problemu eutrofizacji.

Dodatkowo, przedstawiony powyżej proces w takim samym rozumieniu potwierdzony jest przez zapisy Dyrektywy Ramowej ws. Strategii Morskiej, gdzie jednym z 11 wskaźników jakości dotyczącym określania dobrego stanu środowiska, przedstawionych w załączniku 1, jest wskaźnik nr 5 dotyczący eutrofizacji: *„Do minimum ogranicza się eutrofizację wywołaną przez działalność człowieka, a w szczególności jej niekorzystne skutki, takie jak ubytki różnorodności biologicznej, degradacja ekosystemu, szkodliwe zakwity glonów oraz niedobór tlenu w dolnych partiach wód.”*⁷

W związku z przedstawionym problemem, kraje bałtyckie – strony Konwencji Helsińskiej podpisały w 2007 roku Bałtycki Plan Działań, mający na celu przywrócenie lub utrzymanie dobrego stanu wód Morza Bałtyckiego, jednym z kluczowych działań przedstawionych w dokumencie jest ograniczenie spływu związków azotu i fosforu do Bałtyku⁸.

Walkę z problemem eutrofizacji wód podejmuje się też na poziomie UE - Dyrektywa Azotanowa dotyczy ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego⁹. W 2014 roku Polska przegrała sprawę w Trybunale Sprawiedliwości w związku z niewystarczającym wdrażaniem tej dyrektywy¹⁰.

W związku z przytoczonymi informacjami nie można twierdzić, że „Naukowcy wskazują również, że powodem wymierania ryb może być zbyt restrykcyjna polityka oczyszczania rzek wpływających do Bałtyku¹¹.” Sytuacja jest odwrotna. Zbyt duża ilość związków biogenych spływających rzekami do morza jest przyczyną małej ilości tlenu w głębszych partiach wód, co może być przyczyną złej kondycji stad dorsza. Zgodnie z cytowanym prof. Węśławskim: „- Od dwóch lat zauważamy pogorszenie się stada dorszowego na Zatoce Puckiej - mówi profesor Jan Marcin Węśławski z Instytutu Oceanologii Polskiej Akademii Nauk. - Nie wiemy do końca jaka jest tego przyczyna. Katalog potencjalnych zjawisk jest długi. Natomiast na Bałtyku odpowiedzialne są zjawiska takie jak ocieplenie klimatu i mniej tlenu w wodzie.”¹²

Pragniemy również skomentować następujące stwierdzenie: *„Zdaniem środowiska rybackiego samo zmniejszanie limitów połowowych na dorsza, które co roku wprowadza Komisja Europejska nie rozwiąże problemu”¹³*. Przypominamy, że za coroczne ustanawianie i wprowadzanie limitów połowowych w akwenach UE odpowiada Rada Ministrów ds. Rolnictwa i Rybołówstwa UE. Komisja

⁶<http://www.balticnest.org/balticnest/activities/news/news/deadzoneshaveincreasedbymorethan10foldinthelastcentury.5.3186f824143d05551ad52e7.html>

⁷ DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)

⁸ <http://www.helcom.fi/baltic-sea-action-plan>

⁹ Dyrektywa Rady [91/676/EWG](#) z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego

¹⁰ <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-356/13>

¹¹ <http://www.portalmorski.pl/rybolowstwo/38437-koniec-ryby-na-baltyku-alarmujace-wiesci-od-pomorskich-rybakow>

¹² <http://www.portalmorski.pl/rybolowstwo/38437-koniec-ryby-na-baltyku-alarmujace-wiesci-od-pomorskich-rybakow>

¹³ <http://www.portalmorski.pl/rybolowstwo/38437-koniec-ryby-na-baltyku-alarmujace-wiesci-od-pomorskich-rybakow>

Europejska jedynie publikuje swoją propozycję tych limitów połowowych, ostateczną decyzję na temat ich wysokości podejmują jednak ministrowie odpowiedzialni za rybołówstwo państw członkowskich UE¹⁴. Pomimo tego, że faktycznie z roku na rok limity połowowe dla wschodniego stada dorsza są coraz niższe (jeżeli porównujemy dany limit połowowy do jego wysokości z roku poprzedniego), to jednak nadal są one ustanawiane powyżej rekomendacji naukowych (czyli nadal są ustalane na zbyt wysokim poziomie). Przykładowo rekomendacje naukowe Międzynarodowej Rady Badań Morza na temat wysokości unijnego limitu połowowego dla wschodniego stada bałtyckiego dorsza na 2018 rok to 24.767 ton¹⁵ podczas gdy decyzją Rady Ministrów ds. Rolnictwa i Rybołówstwa został wprowadzony limit w wysokości 28.388 ton. Pragniemy podkreślić, że pełne respektowanie doradztwa naukowego jeśli chodzi o wysokości limitów połowowych jest kluczowe, aby zakończyć problem nadmiernej eksploatacji ryb w Bałtyku oraz doprowadzić do odtworzenia stad ryb.

W razie pojawiających się pytań, bardzo proszę o kontakt: Sebastian Kobus, Fundacja WWF Polska (skobus@wwf.pl ,+48 785 881 803).

Oświadczenie popierają:

FUNDACJA GREENPEACE POLSKA

FUNDACJA STREFA ZIELENI

FUNDACJA ZIELONY INSTYTUT

OGÓLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO

OCHRONY PTAKÓW

STOWARZYSZENIE

EKOLOGICZNO-KULTURALNE KLUB GAJA

ZIELONE WIADOMOŚCI

FUNDACJA NASZA ZIEMIA

FUNDACJA WWF POLSKA

POLSKI KLUB EKOLOGICZNY

STOWARZYSZENIE EKOLOGICZNE

EKO-UNIA

STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ RZEK

INY I GOWIENICY

¹⁴ ROZPORZĄDZENIE RADY (UE) 2017/1970 z dnia 27 października 2017 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2018 rok w odniesieniu do niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/127

¹⁵ <http://ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2017/2017/cod.27.24-32.pdf>